

ТОМАС МАН

Буденброкови

УПАДЪК НА ЕДНО СЕМЕЙСТВО

ТОМАС
МАН

Буденброкови

УПАДЪК НА ЕДНО СЕМЕЙСТВО

Thomas Mann
Buddenbrooks
Verfall einer Familie

Originally published as: „Buddenbrooks“
© S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main. 1901

Томас Ман
Буденброкови
Упадък на едно семейство
© Димитър Стоевски, преводач, 1956
© Виктор Паунов, художник, 2016
© **Enthusiast** – запазена марка на
„Алто комюникейшънс енд пбблишинг“ ООД, 2016
ISBN 978-619-164-234-2

ТОМАС
МАН

Буденброкови

УПАДЪК НА ЕДНО СЕМЕЙСТВО

*Превел от немски
Димитър Стоевски*

enthusiast
|
VINTAGE

София, 2016

ПЪРВА ЧАСТ

Първа глава

– Какво е това? Какво... е това...

– Да, да му се не види, c'est la question, ma très chère demoiselle!¹

Седнала до свекъра си на правоъгълния диван – лакиран в бяло, украсен със златна лъвска глава и облечен в светложълт калъф, – консулшата Буденброк хвърли поглед към мъжа си, който седеше в едно кресло до нея, и се притече на помощ на малката си дъщеря, която дядото бе взел на коленете си до прозореца.

– Тони! – каза тя. – „Вярвам, че Бог ме е...“

И малката Антония, осемгодишна, с крехка фигура, в рокличка от съвсем лека, преливаща в различни багри коприна, извърна леко хубавата си руса глава от лицето на дядото, погледна напрегнато-замислено със сиво-сините си очи към стаята, без да вижда нещо, и повтори:

– Какво е това?

После изрече бавно:

– „Вярвам – и добави бързо с прояснено лице, – че Бог ме е създал заедно с всички други твари...“ – Попаднала неочаквано на гладък път, избърбори като по вода, щастливо засияла и неудържимо, целия откъс точно по катехизиса, излязъл току-що, през хиляда осемстотин трийсет и пета година, в ново проверено издание с одобрението на върховния и премъдър Сенат.

„Тръгне ли веднъж – помисли си, – имаш чувството, че е зима и се носиш с братята си на малката шейна надолу по Йерусалимския хълм: тогава просто губиш ума и дума и не можеш да спреш колкото и да искаш.“

¹ Това е въпросът, предрага госпожице! (Фр.). – Бел. прев.

– Освен това дрехи и обувки – говореше тя, – ястие и питие, къща и двор, жена и деца, нива и добитък...

При тези думи обаче старият мосю Йохан Буденброк просто избухна в смях, в привичното си ясно, потиснато кискане, за което тайно се беше приготвил. Той се смееше от удоволствие, че може да вземе на подбив катехизиса, и вероятно само с това намерение беше започнал малкия изпит. Йохан Буденброк се осведоми за нивата и добитъка на Тони, попита я колко иска за чувал пшеница и предложи да сключи сделка с нея. Облото му, възрозово и благодушно лице, на което той дори при най-голямо желание не можеше да придаде изражение на злоба, беше обкръжено от снежнобели напудрени коси и една едва-едва забележима плитчица се спускаше върху широката яка на мишесивата му дреха. Макар навършил вече седемдесет години, той не изневеряваше на модата от младините си; беше се отказал само от гайтаните между копчетата и големите джобове, но никога не бе обувал дълги панталони. Брадичката му лежеше широка, двойна и с изражение на задоволство върху бялото дантелено жабо.

Всички пригласяха на смеха му главно от почит към главата на семейството. Мадам Антоанета Буденброк, по баща Дюшан, се кискаше точно по същия начин като съпруга си. Тя беше затлъстяла дама с дебели бели букли над ушите, в рокля на черни и светлосиви ивици без украшения, която издаваше простота и скромност; ръцете ѝ, в които държеше на скута си малка кадифена чанта, бяха все още хубави и бели. С течение на годините чертите на лицето ѝ бяха заприличали удивително на тези на мъжа ѝ. Само очертанията и живостта на тъмните ѝ очи издаваха донякъде полуроманското ѝ потекло: тя произхождаше по дядова линия от френско-швейцарско семейство и беше родена в Хамбург.

Снаха ѝ, консулшата Елизабета Буденброк, по баща Кръогер, се смееше с Кръогеровия смях, който започваше

с леко пръхтене на устните; когато се смееше, притискаше брадичка върху гърдите си. Като всички Кръгогерови тя имаше крайно елегантна осанка; и макар че не можеше да бъде наречена хубавица, все пак със звучния си и съдържан глас, със спокойните си, уверени и кротки движения вдъхваше у всички чувство на яснота и доверие. Червеникавите ѝ коси бяха навити на темето във вид на малка корона и фризирани над ушите в широки изкуствени букли, а лицето ѝ беше извънредно нежнобяло, тук-там с дребни лунички. Характерното в това лице с донякъде прекалено дълъг нос и малка уста бе, че между долната устна и брадичката нямаше никаква вдлъбнатина. Късата блуза с широки буфан ръкави, от която започваше тясна пола от ефирна коприна на светли цветенца, разкриваше шия със съвършена хубост, украсена с атлазена панделка, върху която искреше накит от едри брилянти.

Консултът се наведе с малко нервено движение напред в креслото. Той носеше дреха в канелен цвят с широки ревери и издути ръкави, които се стесняваха напълно едва при китките на ръцете. Панталонът му беше от бял плат, с черни ширити отстриани. Около коравата висока яка с остри върхове, където се гушеше брадичката му, лежеше дебела и широка копринена вратовръзка, която изпълваше целия отвор на пъстрата жилетка. Той имаше малко хлъгналите, сини и будни очи на баща си, макар че тяхното изражение беше може би по-мечтателно; но чертите на лицето му бяха по-сериозни и по-остри, носът му – силно изпъкнал и извит, а бузите, до средата на които се спускаха руси къдрави бакенбарди, бяха далеч не толкова пълни като у стареца.

Мадам Буденброк се обърна към снаха си, стисна я над лакътя, погледна в скута ѝ и каза, като се кискаше:

– Mon vieux¹ си е винаги същият, Бетси.

¹ Моят старец (фр.). – Бел. прев.

Тя произнесе „винаги“ като „винаки“.

Консулшата мълчаливо я предупреди с нежната си ръка, при което златната ѝ гривна звънна тихо; после направи привычното си движение от ъгълчето на устата нагоре към фризура, като че пригладваше залутал се там косъм.

Консултът обаче каза с някаква смесица от отзивчива усмивка и укор в гласа:

– Татко, вие пак се шегувате с най-святото!

Седяха в стаята с пейзажите на първия етаж на просторната стара къща на Менгшрасе, която семейството беше купило преди известно време и обитаваше отскоро. Дебелите и еластични гоблени, отделени с празно пространство от стените, представляваха подробни пейзажи с нежни багри като тънкия килим, който застилаше пода – идилия в стила на осемнайсети век с весели гроздоберачки, работливи орачи и овчарки с гиздави панделки, седнали край бистри извори; те държаха на скутовете си чистички агънца или се целуваха с нежни овчари... Върху поветето от тези картини господстваше жълтеникав слънчев заник, на който отговаряха жълтите калъфи на лакираните в бяло мебели и жълтите копринени завеси пред двата прозореца.

В сравнение с големината на стаята мебелите не бяха много. Кръглата маса с тънки прави крака, по които се виждаха леки златни орнаменти, не стоеше пред дивана, а до срещуположната стена, в съседство с малкия хармоний, върху чийто капак бе поставена кутия за флейта. Освен правилно наредените покрай стените твърди столове със странични облегалки имаше още само една масичка за шиене до прозореца и изящно писалище, отрупано с порцеланови дреболии, срещу дивана.

През една стъклена врата точно срещу прозорците се виждаше полутъмна колонна зала, а отляво на влезлия се

намираше високата бяла двукрила врата към трапезарията. До другата стена в полукръгла ниша и зад живописната вратичка от лъскаво ковано желязо прашеше запалената печка...

Защото студът беше подранил. Сега още, в средата на октомври, вѐн, отвѐд улицата, се жълтееше шумата на ниските липи, които опасваха двора на „Света Богородица“; вятърът свиреше край високите готически ъгли и чупки на църквата и валеше ситен, студен дъждец. Заради старата мадам Буденброк бяха поставили вече двойните прозорци.

Беше четвъртък, денят, в който семейството се събираше всяка втора седмица; днес обаче, освен живеещите в града, бяха поканени на съвсем скромен обяд и неколцина добри домашни приятели. Ето защо сега, към четири часа след пладне, седяха в бавно спускащия се вечерен здрач и чакаха гостите.

Малката Антония продължи въображаемото си возене на шейната, без да се смущава от дядото, само че нацупено беше издала винаги малко изхвъркналата напред горна устна. Сега тя беше стигнала до подножието на Йерусалимския хълм, но понеже не можеше да спре изведнџ гладкото плъзгане, продължи още малко зад целта.

– Амин – каза тя. – Дядо, знам нещо!

– Tiens!¹ Знаела нещо! – извика старият господин и се престори, че любопитството пълзи по цялото му тяло. – Чу ли, мамо? Знаела нещо! Никой ли няма да ми каже...

– Когато облакът е топъл – заговори Тони, като на всяка дума кимаше, – святка светкавица. Но когато облакът е студен, гърми гръмопад.

После скръсти ръце и погледна засмените лица като човек, уверен в успеха си. Господин Буденброк обаче се

¹ Виж ти! (Фр.) – Бел. прев.

разсърди от тази проява на мъдрост и поиска настойчиво да му кажат кой е втъпил подобна дивотия на детето; когато разбраха, че го е сторила Ида Юнгман, неотдавна наетата за децата мамзел от Мариенвердер, консултът се почувства длъжен да я защити:

– Вие сте прекалено строг, папа. Защо на тази възраст децата да нямат свои собствени причудливи представи за подобни неща...

– Excusez, mon cher!... Mais c'est une folie!¹ Знаеш, че се сърдя от такова размътване на детските глави. Какво? Гръмопад ли? По-добре тогава гръмобой! Ах, тази ваша прусачка...

Цялата работа беше там, че старият господин съвсем не бе благоразположен към Ида Юнгман. Той не беше ограничен човек. Беше видял част от света: през хиляда осемстотин и тринайсета година като доставчик на пруската армия беше пътувал в кола с четири коня из Южна Германия да купува жито; беше ходил в Амстердам и Париж; като просветен човек той, ей богу, не смяташе за осъдително всичко, което лежеше отвъд портите на неговия роден град с островърхи стрехи. Извън търговските връзки обаче, в обществено отношение, той – повече от сина си, консула – бе склонен да тегли строги граници и да се държи недружелюбно към чужденците. Ето защо, когато един ден неговите деца, завръщайки се от Западна Пруссия, доведоха вкъщи, един вид като младенеча Исус, това младо момиче – тя чак сега навършваше двадесет години, – сираче, дъщеря на съдържател на странноприемница, починал непосредствено преди пристигането на Буденброкови в Мариенвердер, консултът имаше заради тази благочестива постъпка голяма разпра с баща си, при която старият господин беше говорил почти само

¹ Извинявайте, драги!... Но това е глупост! (Фр.) – Бел. прев.

на френски и на долнонемско наречие... Ида Юнгман обаче се показва способна в поддържането на домакинството и в общуването с децата и със своята лоялност и пруски разбирания за обществен ранг всъщност бе напълно подходяща за служба в този дом. Тя беше особа с аристократични схващания и умееше да прави много тънка разлика между първостепенни и второстепенни кръгове, между средното и по-низшето средно съсловие; гордееше се, че принадлежи като покорна служителка към висшите кръгове, и не ѝ беше приятно, като гледаше Тони да дружи с някоя съученичка, която, по преценка на мамзел Юнгман, можеше да бъде причислена към доброто средно съсловие...

В този момент самата прусачка се мярна в колонната зала и влезе през стъклената врата: доста висока, кокалеста девойка в черна рокля, с пригладени коси и слабо лице. Водеше за ръка малката Клотилда – извънредно слабо дете в пъстра басмена рокличка, с нелъскави пепеляви коси и кротко изражение на стара мома. То произхождаше от една напълно безимотна, странична родова линия – беше дъщеря на племенник на стария господин Буденброк, инспектор в някакво имение край Росток; бяха я прибрали тук, понеже беше връстница на Антония и послушно същество.

– Всичко е приготвено! – каза мамзел Юнгман и измърка „р“-то в гърлото си, защото всъщност изобщо не можеше да го произнася. – Клотилдичка помогна здравата в кухнята, та май нямаше нужда Трина да върши нещо.

Мосю Буденброк се подсмихна подигравателно в жабото си, като чу отново чуждото произношение; консулт обаче погали малката си племенница по бузата и рече:

– Така трябва, Тилда. Казано е: моли се и работи! Нашата Тони би трябвало да вземе пример от теб. Тя твърде често е склонна към безделие и лудории...

Тони наведе глава и погледна изотдолу дядо си, защото добре знаеше, че той, както винаги, ще я защити.

– Не, не – обади се старецът, – горе главата, Тони, courage¹! Хората сме различни. Всеки да си знае мястото. Тилда е послушна, но и ние не падаме по-долу. Говоря ли raisonable², Бетси?

Той се обърна към снаха си, която по навик одобряваше вкуса му, докато мадам Антоанета – по-скоро от благоразумие, отколкото от убеждение – в повечето случаи вземаше страната на консула. По този начин двете поколения сякаш си подаваха ръце в *chassé croisé*³.

– Вие сте много добър, папа – каза консулшата. – Тони ще се постарее да стане умна и работлива жена. – После попита Ида: – Момчетата върнаха ли се от училище?

Но Тони, която от коляното на дядо си гледаше през „шпионката“ на прозореца, извика почти в същото време:

– Том и Кристиан идват по Йоханщрасе... и господин Хофстеде... и чичо доктор.

Камбаните на църквата „Света Богородица“ започнаха да изпълняват някакъв хорал – бам, бим, бим, бум! – донякъде без такт, така че не можеше да се разбере какво точно биеха, но въпреки това беше крайно тържествено. И докато после малката и голямата камбана весело и достолепно разказваха, че е четири часът, долу в широкото преддверие издрънка пронизително звънецът на вратата от антрето. Действително бяха Том и Кристиан, които пристигнаха заедно с първите гости: поета Жан-Жак Хофстеде и домашния лекар доктор Грабо.

¹ Смелост (фр.). – Бел. прев.

² Разумно (фр.). – Бел. прев.

³ Промяна на местата в танц (фр.). – Бел. прев.

Томас Ман

БУДЕНБРОКОВИ

Упадък на едно семейство

Превод *Димитър Стоевски*

Редактор *Велислава Вълканова*

Коректор *Грета Петрова*

Художник *Виктор Паунов*

Предпечат *Митко Ганев*

Немска. Второ издание

Формат 84×108/32

Печатни коли 50,5

ISBN 978-619-164-234-2

Издава enthusiast
VINTAGE

София, ул. „Кракра“ № 20

тел. 02/943 87 16

факс: 02/943 87 18

e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“
може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

www.bookstore.enthusiast.bg

Печат Алианс Принт

*Издателство „Ентусиаст“ не успя да намери наследниците
на преводача Димитър Стоевски. Молим те да се свържеш
с нас за уреждане на авторските права.*

ТОМАС МАН

Буденброкови УПАДЪК НА ЕДНО СЕМЕЙСТВО

Обстоятелството, че Герда свиреше на цигулка, досега за Томас бе една очарователна добавка към нейното своеобразно съществуване – то отговаряше на странните ѝ очи, които той обичаше, на тежките ѝ тъмночервени коси и на цялата ѝ необикновена осанка. Но сега, когато виждаше как чуждата за него страст към музиката толкова рано, от самото начало и изцяло завладяваше и неговия син, тя се превърна във враждебна сила, изправила се между него и детето, от което той се надяваше да създаде един истински Буденброк, силен и практичен човек с могъщи устремии навън, към власт и завоевания. И в раздразненото състояние, в което се намираше, на Томас му се струваше, че тази враждебна сила заплашва да го направи чужденец в собствения му дом.

Стоеше пред един храм, от прага на който Герда го гонеше с безпощаден жест... и Томас гледеше горестно как тя изчезваше там с детето.

www.enthusiaast.bg

9 786191 642342

Цена 22,00 лв.